

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเพื่อศึกษา และพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ที่เอื้อต่อการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ โดยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการศึกษาไว้ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการจัดการความรู้ของจังหวัดแบบบูรณาการ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ (Knowledge Management Model: KM model) ที่สนับสนุนกับการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมและผลักดันให้เกิดกระบวนการจัดการความรู้ในบริบทของการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ โดยในการศึกษาจะมุ่งศึกษาสภาพการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทการดำเนินงานจริงของการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ แนวคิดของการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เพื่อสนับสนุนการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการโดยศึกษาแนวคิดด้านการจัดการความรู้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อหากรอบแนวคิดในการใช้การจัดการความรู้ในองค์กร และกำหนดเป็นแนวทางในการศึกษาข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานจริง นอกจากนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสาร และรายงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ดำเนินการผ่านมา ศึกษา และสรุปเป็นประเด็นคำถามเพื่อใช้ในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป จากนั้นลงพื้นที่จริงเพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับการดำเนินการด้านการจัดการความรู้ และการนำการจัดการความรู้ไปใช้ในองค์กร รวมถึงความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาพัฒนาเป็นรูปแบบในการจัดการความรู้ (KM model) จากนั้นจึงนำรูปแบบการจัดการความรู้ที่ได้ไปตรวจสอบ และยืนยันผล

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยวิธีดำเนินการหลายขั้นตอน ซึ่งมีรายละเอียดของขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mix method) ระหว่างวิธีเชิงคุณภาพ และวิธีเชิงปริมาณ โดยวิธีเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การวิเคราะห์เอกสาร (Document analysis) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากพื้นที่จริง โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant observation) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้เข้าใจ และสามารถอธิบาย บริบท สภาพการดำเนินการ ปรากฏการณ์ของการจัดการความรู้ที่เกิดขึ้นจริง อย่างลึกซึ้ง และสำหรับวิธีเชิงปริมาณที่เป็น การรวบรวมข้อมูลวิธีการดำเนินการในการจัดการความรู้ของผู้ปฏิบัติงานโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้เข้าใจ และเห็นภาพการดำเนินงานจริงของการจัดการความรู้ในระดับบุคคล

2. หน่วยวิเคราะห์ และพื้นที่ในการวิจัย

ในการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้เป็นสิ่งที่ต้องทำการศึกษาในรายละเอียด และต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงลึก จึงจำเป็นต้องทำการศึกษาในพื้นที่จริง โดยหน่วยวิเคราะห์ (Unit of analysis) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ จังหวัด

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา ด้วยการที่จังหวัดมีการบริหารงาน และ โครงสร้างที่เหมือนกัน เป็นหน่วยงานภายใต้ การกำกับของกระทรวงมหาดไทยเช่นเดียวกัน มีการดำเนินการในเรื่องการจัดการความรู้ภายใต้ กฎเกณฑ์ และระเบียบ เดียวกันทั้งหมด และ ในปัจจุบันถึงแม้ว่าทั้งประเทศได้มีการแบ่งพื้นที่การบริหารงานจังหวัดแบบ บูรณาการออกเป็น 18 กลุ่มจังหวัด ซึ่งเป็นการจัดกลุ่มของจังหวัดซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน ให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้ลักษณะการแบ่งแบบกลุ่มจังหวัดมากำหนดเป็นพื้นที่ในการศึกษา โดยกลุ่มจังหวัดที่เป็นพื้นที่ ในการให้ข้อมูลต้องประกอบด้วยกลุ่มจังหวัดที่มีขนาด ใหญ่ กลาง และเล็ก ในกลุ่มเดียว ซึ่งได้แก่ กลุ่มจังหวัด “ร้อย-แก่น-สาร-สินธุ์” ประกอบด้วยจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม

ผู้วิจัยได้เลือกทำการศึกษาแบบเจาะลึกเพียง 2 จังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดมหาสารคาม ซึ่งจังหวัดทั้ง 2 มีคุณลักษณะสำคัญดังนี้

1) จังหวัดขอนแก่น เป็นจังหวัดซึ่งเป็นตัวแทนของจังหวัดขนาดใหญ่ มีการดำเนินการในด้านการจัดการความรู้โดยมีคะแนนผลการประเมินในด้านการจัดการความรู้อยู่ในระดับดีมาก อีกทั้งทุกส่วนราชการมีการดำเนินการในด้านการจัดการความรู้

2) จังหวัดมหาสารคาม เป็นจังหวัดซึ่งเป็นตัวแทนของจังหวัดขนาดเล็ก มีการดำเนินการในด้านการจัดการความรู้โดยมีคะแนนผลการประเมินในด้านการจัดการความรู้ต่ำที่สุดของกลุ่มจังหวัด (สำนักงาน ก.พ.ร., 2551)

จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่าในการจัดการความรู้ของจังหวัดแบบบูรณาการนั้น จังหวัดได้กำหนดให้ ส่วนราชการซึ่งอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบตามความเกี่ยวข้องขององค์ความรู้กับหน่วยงาน ซึ่งโดย ส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับส่วนราชการนั้น ๆ ที่ต้องจัดทำแผนการจัดการความรู้ตามคำสั่งของ สำนักงาน ก.พ.ร. อยู่แล้ว โดยในปีงบประมาณ 2552 กำหนดไว้ 5 ส่วนราชการเป็นผู้รับผิดชอบ และต่อมาในปีงบประมาณ 2553 สำนักงาน ก.พ.ร. ได้กำหนดเพิ่มเป็น 8 ส่วนราชการ ในจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบต้องจัดทำแผนการจัดการความรู้ และดำเนินการตามแผน การจัดการความรู้ที่ได้จัดทำขึ้น เมื่อประสานงานไปที่สำนักงานจังหวัด ซึ่งทำหน้าที่ดูแล รับผิดชอบการจัดการความรู้ ได้รับคำแนะนำในการเลือกหน่วยงานเพื่อศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล ในลักษณะ แบบลูกโซ่ (Snowball sampling) กล่าวคือ หน่วยงานที่ได้รับคำแนะนำให้ไปศึกษานั้น เป็นหน่วยงานเกี่ยวข้อง หรือเคยรับผิดชอบตัวชี้วัดการจัดการความรู้ และเป็นหน่วยงานที่ได้รับคำแนะนำว่า มีการดำเนินการปฏิบัติเรื่อง การจัดการความรู้ภายในหน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานที่ได้รับคำแนะนำ ประกอบด้วย ที่ทำการปกครองฯ สำนักงาน ที่ดินฯ สำนักงานปศุสัตว์ฯ สำนักงานเกษตรฯ สำนักงานพัฒนาการฯ สำนักงานพัฒนาชุมชนฯ สำนักงานประมงฯ และสำนักงานจังหวัด นอกจากนี้หน่วยงานที่ให้ข้อมูลดังกล่าว เป็นหน่วยงานซึ่งดูแลตัวชี้วัด PMQA ของทั้ง 2 จังหวัดอีกด้วย ดังนั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 8 ส่วนราชการนี้ (รายชื่อจังหวัดและหน่วยงานดังปรากฏในตาราง 3.1)

ตารางที่ 3.1 รายละเอียดของจังหวัด และรายชื่อหน่วยงานที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

จังหวัด	รายชื่อหน่วยงาน	จำนวน
จังหวัดขอนแก่น	ที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพัฒนาการจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานจังหวัดจังหวัด	8
จังหวัดมหาสารคาม	ที่ทำการปกครองจังหวัด สำนักงานที่ดินจังหวัด สำนักงานปศุสัตว์จังหวัด สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพัฒนาการจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานประมงจังหวัด สำนักงานจังหวัดจังหวัด	8
รวม		16

3. วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะดังนี้

การวิจัยในระยะที่ 1: การศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินการจัดการความรู้ในจังหวัดแบบบูรณาการ โดยมีรายละเอียดของประเด็นในการศึกษาดังนี้

1. การศึกษาสภาพทั่วไปในการดำเนินการเรื่องการจัดการความรู้ของหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้งังหวัด และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการจัดการความรู้ในหน่วยงาน ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านคน องค์ประกอบด้านองค์กร และองค์ประกอบด้านระบบ

1) วิธีการศึกษา

เนื่องจากในการศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินการจัดการความรู้ของหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดแบบบูรณาการมีประเด็นในการศึกษาหลายประเด็น และเกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่างๆ (จังหวัด) หลายระดับ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องใช้วิธีในการดำเนินการศึกษาหลายวิธีดังนี้

1.1) การศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสาร แผนการจัดการความรู้ และรายงานผลการปฏิบัติราชการเฉพาะด้านการจัดการความรู้ ของ 4 จังหวัดในกลุ่ม “ร้อย-แก่น-สาร-สินธุ์” โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวม เฉพาะในช่วงปีงบประมาณ 2551 – 2552 เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึก

1.2) การเข้าสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการความรู้ของจังหวัดขอนแก่น เริ่มจากขั้นตอนการถ่ายทอดตัวชี้วัดของผู้ว่าราชการจังหวัด จนถึงขั้นตอนการเขียนแผนการจัดการความรู้

1.3) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth interview) กับผู้บริหารหน่วยงาน และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของ 16 หน่วยงานของ 2 จังหวัด โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

2) ผู้ให้ข้อมูล

เนื่องจากการจัดการความรู้ในจังหวัดมีผู้ที่เกี่ยวข้องหลายกลุ่ม ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร (ทั้งในส่วนที่เป็นผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด รวมถึงหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ) ผู้ดำเนินการในการจัดการความรู้ และผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการความรู้ ดังนั้นเพื่อให้การรวบรวมข้อมูลมีความครอบคลุมกับประเด็นศึกษาผู้วิจัยจึงได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลใน 2 จังหวัด ดังปรากฏในตาราง 3.2

ตารางที่ 3.2 แสดงรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	จังหวัดขอนแก่น	จังหวัดมหาสารคาม	รวม
ผู้บริหารจังหวัดที่รับผิดชอบด้านการจัดการความรู้ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด	1	1	2
หัวหน้าส่วนราชการที่ทำหน้าที่เจ้าภาพในการรับผิดชอบแผนการจัดการความรู้	3	3	6
คณะกรรมการจัดการความรู้จังหวัด	5	5	10
รวม	9	9	18

3) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลจะใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured) ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารที่รับผิดชอบดูแลด้านการจัดการความรู้ และคณะกรรมการจัดการความรู้ โดยผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ได้แก่ แนวคิด นโยบาย บทบาทของผู้นำ ทักษะการเป็นผู้นำ และการทำหน้าที่ในการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ รวมถึงทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการความรู้ วิธีการดำเนิน กระบวนการ กิจกรรม เครื่องมือ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดการความรู้ที่ได้ดำเนินการผ่านมา และปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ขององค์กร

4) การสร้างและพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้าง และพัฒนาแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างมีดังนี้

- 4.1) ศึกษาแนวคิด หลักการ และรูปแบบการจัดการความรู้จากเอกสาร และคำร่าต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำศัพท์ประกอบ และปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการความรู้
- 4.2) สร้างแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
- 4.3) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความตรงของเนื้อหา และความชัดเจนของภาษา
- 4.4) ปรับปรุง และแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิให้สมบูรณ์

5) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In depth interview) ด้วยแบบสัมภาษณ์ไม่มีโครงสร้างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านผู้นำองค์กร ซึ่งได้แก่ แนวคิด นโยบาย บทบาทของผู้นำและทักษะการเป็นผู้นำ การทำหน้าที่ในการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ รวมถึงทัศนคติเกี่ยวกับการจัดการความรู้ วิธีการดำเนิน กระบวนการ กิจกรรม เครื่องมือ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดการความรู้ที่ได้ดำเนินการผ่านมา และปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ขององค์กร

6) การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาประเด็นศึกษาที่ 1 ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

- 6.1) การวิเคราะห์ข้อมูลแผนการจัดการความรู้ และรายงานผลการปฏิบัติราชการด้านการจัดการความรู้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการจัดกลุ่มข้อมูล (Data grouping) แล้วแยกเป็นประเด็น
- 6.2) การวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

2. การศึกษาการจัดการความรู้ในระดับบุคคล ประกอบด้วยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด วัตถุประสงค์ วิธิดำเนินการในเรื่องการจัดการความรู้ (วิธีการ กิจกรรม และเครื่องมือ) และปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

1) ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการความรู้ ใน 2 จังหวัด 16 หน่วยงาน ๆ ละ 15 คน รวม 240 คน โดยเลือกจากบุคลากรที่มีรายชื่อเป็นคณะกรรมการจัดการความรู้ของหน่วยงาน หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการจัดการความรู้ของหน่วยงาน (รายละเอียดดังตารางที่ 3.3)

ตารางที่ 3.3 แสดงรายละเอียดผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาประเด็นที่ 2 การจัดการความรู้ในระดับบุคคล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	จังหวัดขอนแก่น	จังหวัดมหาสารคาม	รวม
ที่ทำการปกครองฯ	15	15	30
สำนักงานที่ดินฯ	15	15	30
สำนักงานปศุสัตว์ฯ	15	15	30
สำนักงานเกษตรฯ	15	15	30
สำนักงานพัฒนาการฯ	15	15	30
สำนักงานพัฒนาชุมชนฯ	15	15	30
สำนักงานประมงฯ	15	15	30
สำนักงานจังหวัดฯ	15	15	30
รวม	120	120	240

2) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สอบถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิธิดำเนิน กระบวน กิจกรรม เครื่องมือ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการจัดการความรู้ที่ได้ดำเนินการผ่านมา และปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการความรู้ขององค์กร

3) การสร้างและพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ

3.1) ศึกษาแนวคิด หลักการ และรูปแบบการจัดการความรู้จากเอกสาร และตำราต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาองค์ประกอบ และปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการความรู้ รวมถึงข้อมูลที่สังเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์

3.2) สร้างแบบสอบถาม ให้มีข้อคำถามครอบคลุมรายละเอียดของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการความรู้ โดยประกอบด้วย มาตรการ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ไม่มีการปฏิบัติ หรือมีการปฏิบัติ และส่วนที่ 2 คือ ระดับของการปฏิบัติเป็นอย่างไร โดยได้สร้างเป็นมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประยุกต์วิธีการสร้างของลิเคิร์ท (Likert scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ดังนี้

- 5 หมายถึง ผู้ตอบ ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้นในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผู้ตอบ ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้นในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผู้ตอบ ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้นในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผู้ตอบ ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้นในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผู้ตอบ ปฏิบัติตามข้อคำถามนั้นในระดับน้อยที่สุด

3.3) นำแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้เสนออาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของภาษา และความตรงของเนื้อหา (Content Validity)

3.4) ปรับปรุง และแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิให้สมบูรณ์

3.5) นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) จากการนำไปทดลองใช้กับกรรมการ หรือผู้ดำเนินการจัดการความรู้ในหน่วยงานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความแม่นยำ และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคอยู่ระหว่าง 0.75 – 0.92

3.6) ปรับปรุงแบบสอบถามแล้วนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1) ข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

4.2) ข้อมูลสภาพปัจจุบันขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

โดยนำค่าเฉลี่ยที่ได้ในแต่ละประเด็นมาแปลและให้เป็นความหมาย ซึ่งในการแปลความหมายขององค์ประกอบด้านต่าง ๆ ดังนี้ (ประคอง วรรณสุด, 2538)

ค่าเฉลี่ย	ความหมาย
4.50 – 5.00	มากที่สุด
3.50 – 4.49	มาก
2.50 – 3.49	ปานกลาง
1.50 – 2.49	น้อย
1.00 – 1.49	น้อยที่สุด

การวิจัยในระยะที่ 2: การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ที่เอื้อต่อการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

ในการพัฒนารูปแบบการจัดการความรู้ ผู้วิจัยนำข้อมูลจากระยะที่ 1 ซึ่งผ่านการวิเคราะห์ และสังเคราะห์แล้วมาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการความรู้ โดยพิจารณาในประเด็นของ วิธีการและกระบวนการในการจัดการความรู้ทั้ง 2 ระดับ คือ ทั้งระดับบุคคล และระดับหน่วยงาน ความเชื่อมโยงของกระบวนการในการจัดการความรู้ รวมถึงรายละเอียดของปัจจัย และองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการความรู้ ดำเนินการโดย

- 1) ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ จากการศึกษาในประเด็นที่ 1 (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก) จะนำมาสังเคราะห์ และสร้างเป็นร่างของรูปแบบการจัดการความรู้ในระดับหน่วยงาน
- 2) ข้อมูลในการศึกษาประเด็นที่ 2 (ข้อมูลจากแบบสอบถาม) นำมาวิเคราะห์เพื่อสร้างเป็นรูปแบบการจัดการความรู้ในระดับบุคคลโดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

2.1) นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเข้าสู่การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor analysis) ที่ละปัจจัยเพื่อเป็นการลดจำนวนตัวแปรสังเกตได้ และยืนยันมาตรวัดข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

(1) การตรวจสอบความเหมาะสมของปัจจัยที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัจจัย (Factor analysis) โดยใช้วิธีการของบาร์ทเลตต์ (Bartlett's test Sphericity) และค่าไคเซอร์ (Kaiser-Meyer-Olkin: KMO) เพื่อตรวจสอบความเป็นเอกภาพเมตริกซ์ของตัวแปร โดยจะพิจารณากลุ่มของปัจจัยที่มีค่า KMO มากกว่า .800 ขึ้นไป จึงจะนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่อไป

(2) การสกัดปัจจัย (Factor extraction) จะใช้วิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal component) เพื่อหาค่าผลรวมกำลังสองของน้ำหนักปัจจัยของตัวแปรสังเกตได้บนแต่ละองค์ประกอบ (Eigenvalue) เพื่อพิจารณาองค์ประกอบที่มีค่ามากกว่า 1 และพิจารณาค่าความร่วมกัน หรือค่าความแปรปรวนที่ใช้ในการอธิบายปัจจัย (Communalities) ซึ่งหากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรปัจจัย (Factor loading) มีการกระจายไม่มีเกาะกลุ่ม จะใช้การหมุนแกนของปัจจัย (Factor rotation) เพื่อให้กลุ่มของปัจจัยมีการรวมกลุ่มที่ชัดเจน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับตัวแปรปัจจัยมีค่าเพิ่มมากขึ้น โดยการหมุนแกนของปัจจัยผู้วิจัยใช้วิธีการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal rotation) คือการหมุนที่แกนของปัจจัยจะคงความเป็นมุมฉากตลอดเวลา ด้วยวิธี Varimax ซึ่งเป็นวิธีการที่จะลดจำนวนตัวแปรที่มีน้ำหนักปัจจัยมากบนแต่ละปัจจัยให้เหลือน้อยที่สุด

(3) กำหนดให้โปรแกรมสร้างคะแนนปัจจัย เพื่อจะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในกระบวนการต่อไป

(4) นำผลของการวิเคราะห์ปัจจัยแต่ละปัจจัย สร้างเป็นปัจจัยใหม่โดยการตั้งชื่อ และอธิบายคุณลักษณะของปัจจัยใหม่

2.2) สร้างรูปแบบการจัดการความรู้จากการวิเคราะห์ความเส้นทางสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Path analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise regression analysis) ซึ่งวิธีการนี้จะให้ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยปรับมาตรฐานของตัวแปรอิสระที่มีผลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติอย่างน้อย

ที่ระดับ .05 เท่านั้น ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสำคัญทางสถิติต่อตัวแปรตามจะถูกตัดทิ้ง โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนจะใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ทั้งนี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ 2 ส่วนสำคัญคือ

(1) เส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ระหว่างกระบวนการ และระหว่างปัจจัยกับกระบวนการ โดยใช้เส้นทึบในกรณีที่ผลการวิเคราะห์มีความสัมพันธ์ และใช้เส้นประในกรณีที่ผลการวิเคราะห์ไม่มีความสัมพันธ์ และใช้ค่า t (i) กำกับเส้นทางของความสัมพันธ์ โดยถ้าค่า t (i) มีค่ามากกว่า 2 แสดงว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความสำคัญทางสถิติ ตัวแปรดังกล่าวมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญ สามารถนำไปใช้ได้

(2) นำค่าเบต้า (β) หรือค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน หรือการปรับน้ำหนักเบต้า ซึ่งจะอธิบายอิทธิพลของตัวแปรต้น (X) ซึ่งมีต่อตัวแปรตาม (Y) มาจัดลำดับตามน้ำหนักของอิทธิพล โดยเรียงจากค่าที่มีน้ำหนักมากไปหาค่าที่มีน้ำหนักน้อย เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากที่สุด พร้อมแสดงค่า B หรือค่าพยากรณ์ที่จะบอกถึงเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม (Y) จะเปลี่ยนแปลงไป B หน่วย เมื่อตัวแปรต้น (X) เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย

2.3) นำข้อมูลจากวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์มาสร้างเป็นรูปแบบของการจัดการความรู้

2. การสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ของจังหวัด

ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการความรู้เป็นเรื่องใหม่ และมีความรู้ความเข้าใจที่แตกต่างกัน ดังนั้นเพื่อให้การสร้างรูปแบบการจัดการความรู้ในระดับจังหวัด ได้รูปแบบที่สมบูรณ์ จึงได้ดำเนินการโดยวิธีการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ (Workshop) โดยจัดขึ้นที่จังหวัดมหาสารคาม โดยมีผู้เข้าร่วมประชุม 32 คน ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนราชการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ของจังหวัดมหาสารคามทั้งหมด ซึ่งวิธีการดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1) การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการความรู้ เพื่อเป็นการให้ความเข้าใจ และความรู้เกี่ยวกับการจัดการความรู้กับผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2) การนำเสนอผลการวิจัย และร่างรูปแบบการจัดการความรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ให้กับผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ขององค์ประกอบในร่างรูปแบบการจัดการความรู้ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นทั้งหมด

3) ให้ผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติ ร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์ของจังหวัด จากนั้นให้ดำเนินการในการเขียนแผนการจัดการความรู้ ที่รองรับยุทธศาสตร์ที่กำหนดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการ วิธีการ เครื่องมือ และปัจจัยในการขับเคลื่อนการจัดการความรู้ให้ประสบผลสำเร็จ โดยในการดำเนินการนั้นจะดำเนินการตามรูปแบบการจัดการความรู้ในระดับหน่วยงานที่พัฒนาขึ้น ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีวิทยากรที่เลี้ยง ซึ่งคอยให้คำปรึกษา และคำแนะนำอย่างใกล้ชิด

4) ให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเขียนแผนการจัดการความรู้ตามแนวทางของสำนักงาน ก.พ.ร.

5) ให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาระดมสมองร่วมกัน ว่าในการดำเนินการให้การจัดการความรู้ในระดับจังหวัดประสบความสำเร็จนั้นต้องมีการดำเนินการอย่างไร แล้วเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในการหาข้อสรุปร่วมกัน ให้ข้อมูลเพิ่มเติม คำแนะนำ และข้อเสนอแนะ

3. การยืนยันรูปแบบการจัดการความรู้ของจังหวัดที่ได้พัฒนาขึ้นภายหลังเสร็จสิ้นกระบวนการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ รวบรวมข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ
4. สรุปข้อมูลทั้งหมด แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
5. สรุปผลการวิจัย และนำเสนอผลการวิจัย ของการพัฒนา รูปแบบการจัดการความรู้ที่เอื้อต่อการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ

